

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"**
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 thanniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

5. Заключение к отчету Правительства Республики Казахстан об исполнении республиканского бюджета за 2022 год [Электронный ресурс]. — режим доступа: <https://www.gov.kz/memleket/entities/esep/documents/details/485211?lang=ru>
6. Rajat Deb. Financial Audit or Forensic Audit? Government Sector Panorama / R. Deb /Indian Journal of Corporate Governance/ - 2018. - 11(2)–24
7. Калинина И.Н., Мезина С.А., Воротникова А.М. Форензик как вид экспертно-аналитической деятельности // ЕГИ. 2020. №1 (27). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/forenzik-kak-vid-ekspertno-analiticheskoy-deyatelnosti> (дата обращения: 29.10.2023).

Мемлекеттік аудиттегі сапаны бақылаудың халықаралық стандарттары

Максим Г.А.

«Мемлекеттік аудит» БББ магистранты

Серикова М.А.

PhD докторы, доцент

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана қ. Қазақстан Республикасы

Аннотация. Мемлекеттік аудиттегі сапаны бақылаудың халықаралық стандарттары мемлекеттік аудит саласындағы аудиторлық қызметтер сапасының жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін әзірленген стандарттар мен ұсынымдар жиынтығы болып табылады. Бұл стандарттар сапаны бақылауға қатысты әртүрлі аспектілерді, соның ішінде тәуелсіздікті, кәсіби құзыреттілікті және аудиторлардың этикалық нормаларын қамтиды. Мемлекеттік аудиттегі сапаны бақылаудың халықаралық стандарттары мемлекеттік ресурстарды басқаруда қаржылық ашықтық пен тиімділікті қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Кілт сөздер: аудит, стандарт, бақылау, сапаны бақылау, тәуелсіздік.

Аннотация. Международные стандарты контроля качества (МСКК) в государственном аудите представляют собой набор стандартов и рекомендаций, разработанных для обеспечения высокого уровня качества аудиторских услуг в сфере государственного аудита. Эти стандарты охватывают различные аспекты, связанные с контролем качества, включая независимость, профессиональную компетентность и этические нормы аудиторам. МСКК играют важную роль в обеспечении финансовой прозрачности и эффективности в управлении государственными ресурсами.

Ключевые слова: аудит, стандарт, контроль, контроль качества, независимость.

Annotation. International Quality Control Standards (ISQC) in state audit are a set of standards and recommendations developed to ensure a high level of quality of audit services in the field of state audit. These standards cover various aspects related to quality control, including the independence, professional competence and ethical standards of auditors. ISCs play an important role in ensuring financial transparency and efficiency in the management of public resources.

Keywords: audit, standard, control, quality control, independence.

Жоғары қаржылық бақылау органдарының халықаралық стандарттарын жоғары бақылау органдарының халықаралық ұйымы (INTOSAI) қоғамдық секторда қаржылық бақылау жүргізудің тиімділігін арттыру үшін әзірлейді. Осы стандарттардың мақсаты - елдердің жоғары бақылау органдарын өздері қабылдаған мандаттарға, сондай-ақ мемлекеттік нормативтік құқықтық актілерге сәйкес бақылау қызметінде өздерінің кәсіби тәсілдерін дамытуда әдіснамалық қолдау.

Мемлекеттік аудит мемлекеттік қаржы секторында қаржылық ашықтықты, тиімділікті және жауапкершілікті қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Мемлекеттік аудитті жүргізуде сапаның жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін халықаралық сапаны бақылау стандарттары

(ХСБС) әзірленіп, қабылданған болатын. [3]

Халықаралық сапаны бақылау стандарттары мемлекеттік аудит саласында жұмыс істейтін аудиторлар үшін іргелі құрал болып табылады. Бұл стандарттар мемлекеттік аудит мақсаттарына қол жеткізу үшін маңызды болып табылатын аудиторлық қызметтің сенімділігін, объективтілігін және бейтараптығын қамтамасыз етуге көмектеседі. Олар сондай-ақ мүдделер қақтығысын болдырмауға және этикалық стандарттарды сақтауға көмектеседі.

Аудиторлық ұйымның аудит сапасын бақылау және қаржылық есептілікті шолу тексерулері, сондай-ақ сенімділікті қамтамасыз ететін басқа да тапсырмалар мен ілеспе қызметтер саласындағы міндеттерін "Қаржылық есептілікке аудит және шолу тексерулерін жүргізетін, сондай-ақ сенімділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмаларды және ілеспе қызметтер көрсету жөніндегі тапсырмаларды орындайтын аудиторлық ұйымдардағы сапаны бақылау" сапаны бақылаудың халықаралық стандарты белгілейді.

Стандартқа сәйкес аудиторлық ұйымның мақсаты - сапаны бақылау жүйесін енгізу және қолдау, ұйымға сенімділік алуға мүмкіндік береді:

- аудиторлық ұйым және оның қызметкерлері кәсіби стандарттар мен қолданыстағы құқықтық және нормативтік талаптарды сақтайды;
- ұйым немесе тапсырма жетекшілері шығарған қорытындылар мен есептер нақты жағдайларда тиісті сипатта болады.

Сонымен қатар, АХС 220 "Қаржылық есептілік аудитін жүргізу кезіндегі сапаны бақылау" Халықаралық аудит стандарты қаржылық есептілік аудитін жүргізу кезінде сапаны бақылау рәсімдеріне қатысты аудитордың ерекше міндеттерін белгілейді. Стандарт егер қажет болса, тапсырманың сапасын тексеретін адамның міндеттерін қарастырады.

Мемлекеттік сектор ұйымдарының ерекшеліктеріне тоқтала кетсек, мемлекеттік секторда белгілі бір юрисдикцияда аудит жүргізу тапсырмасының шарттарын тиісінше орындау үшін ерекше дағдылар, сондай-ақ қосымша қажетті білім талап етілуі мүмкін. Мұндай білім есептерді ұсыну ерекшеліктерін түсінуді, оның ішінде заң шығарушы органның немесе өзге де мемлекеттік басқару органының мүддесі үшін не мемлекеттік мүддені қанағаттандыру үшін есептілік жасауды қамтуы мүмкін. Мемлекеттік сектордағы аудитке тән кеңірек қамту, мысалы, жұмыс нәтижелілігі аудитінің кейбір аспектілерін немесе заңдардың, нормативтік актілердің және басқа да құқық көздерінің талаптарын сақтауды жан-жақты бағалауды, сондай-ақ жосықсыз әрекеттер мен сыбайлас жемқорлықтың алдын алуды және анықтауды қамтуы мүмкін. [1]

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті 2022 жылдың 9 айында аумақтық ішкі мемлекеттік аудит департаменттерінің мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау стандарттарын және ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүргізу қағидаларын сақтауын бақылауды жүзеге асыру бойынша жұмыс жүргізді. Көрсетілген кезеңде сапа бақылауымен 347 аудит материалдары, оның ішінде 344 ІМАД-нің материалдары және 3 Комитеттің орталық аппаратының материалдары қамтылды.

Екінші деңгейдегі сапаны бақылау нәтижелері бойынша 38 материал Стандарттарға сәйкес келмейді деп танылды, оның ішінде 35 ІМАД-нің материалдары, (барлық қамтудың 10,2%), 3 Комитеттің орталық аппаратының материалы (0,9%). [2]

ІМАД-де 23 материал стандарттарға сәйкес келеді және 286 материал ескертулермен сәйкес келеді деп танылды. Келесі кестеден 2022 жылдың 9 айында аумақтық ішкі мемлекеттік аудит департаменттерінің мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау стандарттарын және ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүргізу қағидаларын сақтауын бақылауды жүзеге асыру бойынша жұмыс нәтижелерін көре аламыз.

Кесте-1

№	Атауы	ІМАД	ІМАК
1.	Сәйкес емес	35 материал (10,2 %)	3 материал

2.	Сәйкес	23 материал (6,7 %)	-
3.	Сәйкес (ескертулермен)	286 материал (83,1 %)	-
4.	Барлығы	344 материал	3 материал

Өткен жылдың 9 айында сапаны бақылаумен барлығы 369 аудит материалы қамтылған, оның ішінде 354 ІМАД материалы, оның 34-і (9,6%) Стандарттар мен қағидаларға сәйкес келмейді деп танылған, 23-і (6,5%) - ескертулерсіз сәйкес келеді деп танылған.

Ағымдағы жылдың 9 айында екінші деңгейдегі сапа бақылауымен орта есеппен ІМАД-нің 20-21 материалдары қамтылды. Сонымен қатар, аудит нәтижелерін салыстырмалы талдау материалдар сапасының төмендегенін және ішкі аудиттің жалпы стандарттары мен қағидаларына сәйкес келмейтін материалдар санының артқандығын көрсетеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сапаны бақылаудың халықаралық стандарттарының жинағы - https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/SBORNIK-MEZhdUNARODNYH-STANDARTOV-KONTROLYa-KACHESTVA-AUDITA-OBZORNYH-PROVEROK-PROChIH-ZADANIY-OBESPEChIVAYuShchIH-UVERENNOST-I-ZADANIY-PO-OKAZANIYu-SOPUTSTVUYuShchIH-USLUG-2014-TOM-I.pdf
2. Қазақстан Ресубликасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті - <https://www.gov.kz/memleket/entities/kvga/press/news/details/445915?lang=kk>
3. Шинкарева О.В. Государственный и муниципальный финансовый контроль: международные стандарты ИНТОСАИ и российское законодательство // Финансы. 2015. № 11. С. 56–60.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА В СТРАНАХ ЕС

Мукушев Т.Б.

**Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева
г.Астана, Республика Казахстан
E-mail: Tolegen1986@mail.ru**

Аннотация. В современных государствах государственный аудит и финансовый контроль является обязательным элементом системы управления, но при этом его развитие зависит от различных авторов. Взаимодействие органов государственного аудита в международной практике направлено на улучшение качества аудиторской работы, повышение прозрачности и эффективности государственного управления, а также на обеспечение доверия общества к использованию государственных ресурсов. Механизмы взаимодействия органов государственного аудита в международной практике может варьироваться в зависимости от страны и их конкретных систем государственного аудита. Государственный аудит является одним из главных элементов государственного управления. В некоторых странах мира государственному аудиту принадлежит ведущее место в системе финансового регулирования, что обусловлено ролью государства в рыночных процессах.

Түйіндеме. Қазіргі мемлекеттерде мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау басқару жүйесінің міндетті элементі болып табылады, бірақ оның дамуы әртүрлі авторларға